

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБЛЕТКУ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ 6 дин.
 НА ПОЛА ГОДИНЕ 3 "
 ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ 9 дин.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте.

Претплату ваља слаати уаутницом на општински суд а све кореспонденције на уредника.

РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ.

Неплаћена писма не примају се

Сви они младићи, који су овде 1867 године рођени и на којима лежи обавеза службе у сталноме кадру позивају се, да неизоставно предстану суду општинском ради уписа у списак Б за предстојећу рекрутацију сталнога кадра

Сваки онај, који би се крио с намером да избегне службу у сталном кадру, нека сам себи препише последице члана 12 закона о устројству војске.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РЕДОВНИ САСТАНАК

одбора општине београдске држан 18 маја 1887 године

(по стенографским белешкама)

(састанак отворен у 6 час)

Били: Председник Свет Николајевић, члан суда Јанаћ М. Јанковић, одборници: Коста Петровић, М. Клидис, Јова Милановић, Дим. Ђ. Миловановић, А. Ђ. Кумануди, Сергије Станковић, Марко Степановић, Васа Дучић, Др. Миша Вујић, Милош Валожич, Илија Антоновић, Милан Вељковић, Ник. Ђорђевић, Јов. Дилбер, Милош Симоновић, Милан А. Павловић, Др. М. Т. Леко, Св. Јанковић, Мих. Павловић, Ник. З. Поповић, Фер. Розетт, Никола Кики, Јанаћ Х. Фичо, Јов. Д. Стефановић, Стева Добривојевић.

Г. Председник. Господо, молим вас да почнемо.

Управа вароши Београда захтева од општинског суда, да одредимо два одборника, који ће бити од помоћи комесару управином што истражује злоупотребе у општини

Ја би молио да се изберу два одборника Хоћете ли дозволити да кандидујем? (Хоћемо)

Господу коју ја кандидујем, предходно молим, да се не извињују, него да се приме. Ствар се господо тиче части и угледа општине, и дужност је ова једна од најделикатних у општини. С тога би ја предложио г. г. Николу Ђорђевића и Милана Павловића.

Г. Никола Ђорђевић. Господо. Мени је апсолутно не могуће да се ове дужности примим.

Господа одборници знају у каквим се приликама ја налазим. У фамилији ми је болест. Ортак ми је болестан, и сад ћу морати да путујем у Ниш због хитних послова.

За то би молио господу да мене извине.

Г. Председник. Уважавате ли извинење г. Ђорђевића? (Уважавамо).

Усвајате ли кандидацију г. Милана Павловића? (Усвајамо)

Г. Коста Петровић. Нисам противан овој кандидацији г. Милановој; али за ову комисију треба изабрати стручна лица: једног правника и једно рачунско лице. За то бих ја предложио г. г. Стеву Добривојевића и Милана Вељковића. А у случају ако се прими да остане г. Милан Павловић; онда нека дође само још г. Милан Вељковић.

Г. Милан Вељковић. Моја је редовна дужност господо таква, да ову не могу никако примити. Мој је редовни посао тако велики, да га мора саобраћајем и празником радити. Да оставим редовну дужност, па да идем на ову дужност претходно би морао тражити дозволу од г. министра.

За то би вас молио да изберете другога у место мене.

Г. Председник. Усваја ли се кандидација г. Милана Вељковића? (Усваја)

Сад имамо други акт управин.

Ја сам на основу једног усменог захтева комесара управиног тражио од одбора, да одреди једно лице од општинских званичника, који ће примати приходе општинске и одбор је желео по мом предлогу, да то лице буде г. Тома Поповић, — али он се из разних узрока није хтео никако да прими.

Ја сам онда одредио члана г. Јерковића мислећи да ће ово да траје један или највише 2—3 дана.

Међутим господо дошао је акт од управе, којим се тражи, да се одреди једне лице, које ће касом општинском управљати.

Сад ако господа одборници не би изабрали на ово место г. Јерковића, које свакојако има и друге дужности, онда би оно што сам ја наредио престало. Можемо се прво споразумети приватно (после обавештења)

Господо, ја предлагем да се г. Мих. Јерковићу опвери општинска каса. Усвајате ли? (Усвајамо.)

Сад је на реду да продужимо дебату о Клајновом трамвају.

Изволте чути члан III Он гласи овако:

Чл. III.

„Чл. 3. Линије означене под 1. до 4. у члану I. нарочитих услова извршиће се по поднешеним и одобреним плановима који су потписани од обе уговарајуће стране.

Оригинални планови чуваће су у каси општинској а концесионар служиће се копијом.“

Има ли ко да примети? (Нема) Чујте члан IV-ти, који гласи овако :

Чл. IV

„У улицама ужим од 8'5^m између тротоара сме се подизати само један колосек, а улицама широм од 8'5^m између тротоара могу се и два колосека постројити.“

Има ли ко да примети што?

Г. Манојло Кљидис. Г. Миловановић ми је обратио пажњу на овај члан односно ове цифре између тротоара.

То је доист. врло важно. Ова цифра од 8½ метра врло је мала и значило би на 9 метра, да се поставе 2. колосека. Ја држим да треба да буде најмање 10. метара, и толико да одредимо. (Чује се : нека то г. Чађевић објасни).

Г. Стеван Чађевић. Овде се имало у виду то што су улице : Кнез Мијајлова и Васина врло уске и може бити, да ће се по времену појавити потреба да и у њима треба два колосека подићи. Ова цифра од 8'5 то је минимум и рачунато је овако : 2½ метра један колосек, а 2½ метра други колосек. То је 5. мет. Два метра су обична кола, и претпоставља се, да буде по 30 сантиметара између кола, и са крајева изашло би 8'20 а дато је 8'5 нешто ~~мање~~ од најнужније мере за сваку сигурност. То је минимална ~~ширина~~ која ће се наравно у крајњој невољи толерирати.

Према овој цифри претпоставља се, да кад два колосева пођу, између њих могу обична кола проћи.

Г. Мита Миловановић. Ако хоћете да усвојите сад одмах, да се мете бар 12, метара, онда би ја предложио на крају овога члана да се дода : ако одбор општински то одобри, јер 8½ мет. мало је,

Г. Стеван Чађевић. Кад би се претпоставило, да иду кола са сеном, онда је доиста мало за који се узима ширина 3'20 м. јер н. п. Кнез Мијајлова улица од једног олука до другог има свега 9 метра. Али ваљада у будуће неће пролазити кола са сеном Кн. Михаиловом ил Васином улицом и то баш у овом случају кад се двоја трамвајска кола укрштају.

Г. Милан Павловић. Ма да ће сам концесионар из-белавати два колосека онет треба да се осигурамо с те стране.

У комисији која је на овоме радила била су три техничара и два инжењера и они су били мњења, да буде 7 мет. па је после на предлог г. Чађевића измењено на 8½ метара.

Ја сам баш тада питао господу да ли у другим страним местима има случајева да у оволико уским улицама гди пролази трамвај, има по два колосека, и нека су господа објаснили да је у Берлину улица „Јаков штрасе“ много ужа од наше савске улице, па ипак има два колосека. То сам хтео да објасним.

Г. Никола Борђевић. Ја би господо био мишљења да се овако каже : до 10 м. ширине, да буде један колосек, а преко 10 м. да буду два колосека. Овако треба да буде, јер се лако трези случај да се сретну двоја кола, па је боље што је већа ширина.

Г. Стеван Чађевић. Фактички ево колика је ширина између једних и других трамвајских кола, кад ова на колловозу барабар стоје :

Кад се од 8'5 мет. одузме сумарна ширина двају трамвај, кола онда 3'20 метра има од платна једног вагона до платна другог вагона. Ширина је ова дакле толика да по невољи и кола са сеном натоварена могу да прођу.

Г. Председник. Свакојачко најбоље је да узмемо већу меру.

Г. Милан Павловић. Па добро, онда да усвојимо 10 метара.

Г. Марко Степановић. У целом свету, где постоје кола трамвајска, никад не иду кола са сеном улицом, него ту пролазе само фијакери. То ће стање доћи и код нас самом установом трамваја а и забраниће се пролаз кола са сеном главним улицама.

Г. Председник. Предлог је један, да се ова тачка измени овако, да место 8½ мет. буде 10. метара. Усваја или се овај предлог? (Усваја)

Изволте чути члан V-ти који гласи :

Чл. V

„Калдрму по улицама кроз које пролази железница и то ону која се налази између трамвајских шина, одржава ће концесионар о свом трошку.

Ако би услед регулације или из каквог узрока било потребно премештање колосека трамвајског, дужан је то концесионар да изврши без икакве накнаде. Ако би општина у улицама извршила какве друге радове те би услед тога проистекли трошкови за одржавање колосека трамвајског, то концесионару не припада никаква накнада.

Концесионар моћи ће по одобрењу општинскога одбора и нове линије градити или већ саграђене премештати.“

Г. Коста Петровић. У члану 7-ом стоји ово : (чита).

Кад је концесија поднашана влади на одобрење, онда у овом члану није било казано то, да се трамвајска кола могу возити и коњима ; него једино паром, и онда није се могло мислити, да ће калдрму око шина оправљати концесионар.

Сад кад се њему даје право да може возити и коњима ; онда треба овде у овом 5 том члану додати, да он одржава калдрму за један метар с обе стране шина.

Г. Никола Борђевић. Коњи кад вуку они иду преко шина и по томе није нуждан овај додатак који предлаже г. Коста.

Но ја би овде додао на крају прве тачке овога члана још ово : увек у добром стању — остало је све добро.

Г. Милан Павловић. Ја сам хтео да скренем пажњу г. Косте Петровића на оно што је казао, да ова концесија кад је поднашана влади на одобрење, да онда није било да концесионар може и коњима вући трамвајска кола.

Ову тачку седму од речи до речи видићете у концесији. Дакле предвиђено је и то. Ова замерка садања не знам шта значи, и ако хоћете још штогод онда то значи, да нећемо трамвај.

Ево како стоји у условима. (чита). Сад и преко овога још велито тражити ја не разумем. То ни е нигде било да концесионар још један метар ван шина оправља калдрму, па ваљда нећемо ни ми тражити нешто особено.

Г. Коста Петровић. Кад тако стоји у концесији, онда ја тржем предлог натраг.

Г. Председник. Ја мислим, да би се овај члан могао примити са приметбом г. Николе Ђорђевића, да у првој тачки на крају дође још и ово: у добром стању. Усваја ли се овако? (Усваја)

Изволте чути члан VI, који гласи:

Чл. VI

„Концесионар је дужан да оправља олукe, водоводе, гасоводе и све остале јавне грађевине, које би се услед његових послова у чему код искварило.“

Усваја ли се овај члан? (Усваја)

Чујте члан VII, који гласи:

Чл. VII

„Концесионар има право да трамвајска кола на неким местима где општински одбор одобри или у извесно време може и коњима возити.“

Г. Васа Дучић. Ја мислим да овде кажемо; у место да „има права,“ моћи ће по одобрењу општинског одбора на неким местима и у извесно време и коњима возити.

Г. Милан А. Павловић. Ја сам за то да овај члан остане као што је. За нас је довољно гаранције кад се каже: „ако општина усвоји.“

Г. Стеван Чађевић. Треба реч „или“ поправити са „али“ јер он ће да употреби коње само за неко време.

Г. Председник. Свуда у концесији стоји реч „или“ и ако би требало казати реч, „али“ то би била овде нека чудновата погрешка.

Г. Никола Ђорђевић. Ако остане реч „или“ то би значило, да он може коњима возити догод траје уговора. А ако се узме реч „али,“ као што је казао г. Чађевић онда би значило само за извесно време.

Г. Коста Петровић. Овде се каже у озоме члану: „концесионар има право“, а не каже се, да ли има и дужност. Често може и одбор сам наћи да се трамвајске кола коњима возе. За то ја предлажем да се одмах до речи „право“ дода „и дужност“.

Г. Милан А. Павловић. Баш о тој самој речи „али“ или „или“ ми смо се у комисији објашњавали, и остало је при томе, да треба да остане реч „или“

Вожња паром то је много јевтинија, али према терену као што је београдски он ће морати возити и коњима ако ће му то и скупље бити.

Треба дакле да остане овако, као што је.

Г. Председник. Ја мислим да можемо усвојити овај члан са оном допуном г. Косте Петровића да има и дужност и кад концесионар дође са његовим пристанком да се у томе попуни.

Г. Мијајло Павловић. Треба да остане овај члан као што је. Може општини да падне ђеф на непрестано да тражи да се вози са коњима нпр. у време мобилизације те да има готових коња. — И концесионар на то неће претати.

Г. Председник. Сав је овај члан преписан из конце-

сије. Он се не може мењати. За то да га оставимо као што је.

Г. Стеван Чађевић. У интересу је саме вароши, да се коњи из вароши за вучење вагона истисну, јер они праве смрад, то је био између главних подстака и уосталом свијету те се коњи паром или електриком замењују.

Г. Коста Петровић. Ја тржем мој предлог натраг.

Г. Председник. Кад г. Коста трже свој предлог натраг, онда усваја ли одбор овај члан? — 7-ми као што је? (Усваја)

Чујте даље чл. 8. који гласи:

Чл. VIII.

„Чл. VII При грађењу трамваја, има предузимач на то да pazi, да се јавном саобраћају што мање сметње чини.“

Радилишта треба да су ноћу осветљења и по потреби чуварима надзиравана.

Усваја ли се овај члан? (Усваја)

Изволте чути чл. IX ти, који гласи:

Чл. IX.

„Пруга се сме тек онда пустити у саобраћај, пошто је надлежна власт прегледа и за то дозволу изда.“

Општина има право да у свако доба контролише својим органима рад и промет трамвајског предузећа.“

Г. Коста Петровић. Овоме чл. 9. требало би додати и чл. 10-ти јер они о једном истом говоре.

Могло би се додати првом одељку на крају ово:

„Ово исто важи и за поједине именоване линије, које би концесионар хтео да пусти у саобраћај“

А другом одељку члана 9 тог требало би додати још ово — (чита).

Г. Председник. Усваја ли се овај члан по предлогу г. Петровића. (Усваја)

И тако члан 9 и 10 састављају се у један и то 9 ти са додатцима.

Чујте члан XI (који је сада X-ти члан) који гласи:

Чл. X.

„Ако би концесионар противно овом уговору и одобреним плановима употребио лошији материјал или израду, дужан ће то по примедбама општине одма повратити, но ако предузимач на ову примедбуну пристане решиће министар грађевине, које ће решење бити обавезно за обадве стране.“

Г. Коста Петровић. Овај члан треба заменити овако. Усваја ли се овај члан по предлогу г. Костином? (Усваја)

Чл. XI (пређе XII) гласи овако:

Концесионар ће израдити службена правила и возни ред, која су нужна за саобраћај трамвајски, и која ће важити кад их одбор општински одобри.

Г. Коста Петровић. Ја би овоме члану у последњем одељку после речи „Писмоноше“ додао „и разносачи телеграфа“ — (Чује се: врло добро)

Г. Председник. Усваја ли се овај члан са додатком по предлогу г. Костином? (Усваја се).

Члан XIII (пређе XIV) гласи овако:

„Концесионар се обвезује, да свима ђацима ма где они становали и на свима линијама трамвајским даје возњу

четири пута на дан за цену од 3. (три) динара на месец, и то у свако доба године.

Г. Председник. Усваја ли се овај члан? (Усваја).

Члан XIV (пређе XV) гласи овако;

„Концесионар се обвезује, да набави једна пристојно украшена мртвачка кола за превоз мртваца са тачке на трамвајској линији у фишекцијској улици до новог гробља и то по овој цени:

За једна мртвачка кола и возна кола 40 дин.

За свака возна кола, у која најмање 40 особа имају места, 25 динара. Ако добије општина искључиво право проношење мртваца овда би се такса спустила 30% јевтиније.

Ону сиротињу која општини не плаћа укуп. концесионар је дужан бесплатно пренасати од одређеног места до новог гробља.“

Г. Коста Петровић. Овоме члану могло би се додати још и ово: да набави једна пристојна мртвачка кола по образцу, који му општина одобри.

Г. Васа Дучић. Молим вас, хоће ли бити слободно грађанину и друга кола од приватних да узме, или ће се морати сваки служити само овим колима.

Г. Председник. Не мора.

Једно само не разумем оно, казано у овом члану у трећем одељку друга тачка „ако добије општина искључно право преношења мртваца, онда ће се спустити такса.“

Г. Коста Петровић. У ономе акту, којим је спроведена ова концесија влади на одобрње, тражено је да се да општини повластица: да она само може преносити мртваце; па за то је то тако казано у уговору т. ј. да ће пренос мртваца бити јевтинији, ако општина показано право од владе добија и исто право њему уступи.

Г. Јован Дилбер. Требало би овде ставити и приметбу о томе, да не би концесионар направио нека мртвачка кола, која не одговарају нашој православној вери.

Г. Марко Степановић. Баш сам то исто хтео и ја да напоменем. Треба да се зна, као што г. Дилбер напомену, каква кола он мора набавити, јер врло лако може бити да он набави нека кола која неодговарају нашој вери и да нам тим квари наше православне обичаје. За то се и ја слажем са предлогом г. Косте Петровића, да општина образац тим колима одобри.

Г. Председник. Усвајате ли господо овај члан са додатком који је г. Коста предложио? (Усвајамо).

Члан XV (пређе XVI) гласи овако:

„Концесионар не може тражити никакву накнаду у овим случајевима:

а.) Ако би обична кола искварила колосек.

б.) Кад се саобраћај обустави на неко време по наређењу полицијске власти због одржавања јавног реда или због извршења каквих радова или оправака у улици.

Надлежна власт има право, да повремено обустави саобраћај на појединим линија или њиховим деловима при ванредним приликама, као при јавним светковинама и литијама, или ако услед извршења каквих радова у улици пролазак трамваја постане тескобним и опасним.

За сва у овоме члану побројана прекидања, концесионар не припада никаква награда.“

Г. Коста Петровић. Да се не би погрешно тумачила ова тачка под а, мислим да је боље да усвојимо оваку редакцију. Ако би се саобраћајем (било колима за возњу било за пренос робе) искварио трамвајски колосек.

Г. Председник. Ја мислим господо, да је ова тачка а, јасна (Јесте).

Г. Коста Петровић. Овом члану треба додати још једну тачку, која би гласила овако:

в, Ако би концесионар било при самом грађењу жељезничке пруге, било доцније морао по дефинитивном плану Београда улазити у сталан ниво улице.

Г. Милан Павловић. Ја мислим да би тај додаток био са свим излишан према ранијем једном члану, где се каже „услед извршења каквих радова у улици и т. д. (одобравање)

Г. Коста Петровић. Ако је ова моја примедба, која потиче зарад веће јасноће уговора, сувишна, ви је не усвајајте. Ја при овој допуни остајем и налазим, да би требала да уђе у уговор, јер ништа не смета што је уговор јаснији.

Г. Председник. Дакле јесте ли за то, да овај члан остане овако као што је штампан? (Јесмо).

Члан XVI (пређе XVII) гласи овако:

Кауција од 15.000 (петнајест хиљада) динара, коју је концесионар положио у српским државним лозовима вратиће се концесионару чим сви радови буду готови и све друге пруге предате саобраћају.

Г. Председник. Дакле јесте ли за то да овај члан остане као што је штампан? (Остаје).

Сад долази чл. 16: (Чита) „Кауција од 15.000 динара коју је концесионар положио у српским државним лозовима вратиће се концесионару чим сви радови буду готови и све друге пруге предате саобраћају.“ (Усваја се)

Чл. 17 гласи овако (чита) „Концесију може концесионар евентуално пренети с одобрењем општинског одбора и на другу особу или акцијоно друштво, које ће примити сва права и све дужности ове концесије.“

Г. К. Петровић. Овде треба казати место речи „ове концесије“ „овога уговора“ (Усваја се)

Г. Председник. Сад долази чл. 18 (чита) „По истеку овога рока од 60 година прелази сва жељезница са свима њеним непокретним постројењима као и возним материјалом у својину општинску а све у добром стању, без да општина има за то да плаћа какву накнаду концесионару или ком другом.“

Г. М. Павловић. Ја би упитао само то да ли ће и коњи доћи у својину општине после 60 година, пошто он може и коњима да ради? (Разуме се).

Г. Милан А. Павловић. Да оставимо то питање онима који дођу после 60 година. У сталом тада се неће извесно с коњима ни радити. (Тако је).

Г. Коста Петровић. Овај чл. 18 јесте најважнији члан у овоме уговору. О њему треба да се добро проразмислимо; треба добро да отворимо очи шта ћемо уговорити. Ја сам мислио и смислио да овакв тај члан редигујемо (чита) „По истеку овога рока од 60 година прелази сва жељезница са свима њеним непокретним постројењима као и са целим возним материјалом и то без икаквог терета и обвезе концесионара према трећима у својину оп-

штинеку. Тада т. ј. по истеку рока одређеног у концесији, концесионар ће бити дужан да прода општини у добром и употребљивом стању како сву пругу тако и сав возни материјал заједно са свима осталим трамвају припадајућим зградама. А да ово право општинске својине не би било илузорно предузеће се ово не може за сво време трајања концесије задужити ни заложити као ни оптеретити никаквим обвезама или теретима, које би обвезе или терети доводили у питање право својине општинске. За ову својину трамваја општина није дужна да даје никакве накнаде ни концесионару ни коме другоме.“ (Врло добро)

Г. Председник. Усвајате ли ову измену? (Усваја се)

Онда да пређимо даље (чита). „Чл. 19. Ако би концесионар својом кривицом пропустио да у року одређеном у чл. II под Б. нарочитих услова овог уговора сврши грађење трамваја имаће да плаћа општини у име казне за прво тромесечије по сто динара, за друго по двеста за треће по пет стотина за четврто по 1000 динара од сваког недовршеног километра недовршене линије и да уједно изгуби концесију.“

Ове казне дужан ће бити концесионар плаћати општини без икаквог даљег парничења. Ове казне неће применити у случајима више силе (*force majeure*).

Г. Н. Ђорђевић. Овде код речи „недовршене“ треба додати и „саобраћају не предате линије“ јер он може довршити линију али нема возног материјала па је не предаје саобраћају — дакле и у таквом случају треба да плати казну. (Усваја се)

Г. Ст. Чађевић. Молим да ради објашњења напоменем само неколико речи. По мом мишљењу било би сасвим не право кад би концесионар после оволике казне још изгубио и кауцију (чује се: концесију — а не кауцију) — То је онда још црње и горе....

Г. М. А. Павловић. Молим да се види како пише у оригиналном уговору, јер мени се чини да ће овде бити погрешно штампано да концесионар губи концесију место што би требало да стоји „кауцију.“

Г. Председник (чита уговор). Заиста господо у оригиналу као што видите стоји да после четврте казне губи „кауцију“. Ја би рекао да треба узети овако као што је у оригиналу (Чује се: не не — него концесију да изгуби)

Г. Н. Ђорђевић. Он је обвезан за две године да доврши трамвај. Ако не доврши онда му се дозвољава под овим казнама још једини рок од године дана. Па кад је тако, онда оставити да не изгуби концесију и после тога времена значи оставити му на вољу кад хоће да изради.

Г. Ст. Чађевић. Онда би то била страшна казна; ако сврши н. пр. 24 километра а не сврши само један, — да зато изгуби и 1800 дин. пенала и 15.000 дин. кауције и концесију то би била безпримерна казна. Колико ваља настати да се интереси општински потпуно заштите толико ваља гледати да се извршењу овога по општину врло корисног предузећа неоправдано препоне стварају.

Г. Н. Ђорђевић. Отпада ова бојазан г. инжињера са свим. Ми нећемо никога да глобимо али оћемо да осигурамо извршење овог предузећа на уговорени рок. Он тражи две године па да направи трамвај. Ми му дајемо још годину дана али под казнама. Сад госп. инжињер каже да

су то страшне. Јесу страшне, али то су казне преко рока који је сам тражио. Ако су му казне страшне нека изврши предузеће у року па неће бити никакве казне. (Тако је).

Г. М. А. Павловић. Ја би хтео само да објасним то, какви су разлози руководили чланове комисије кад је одредила ове казне. Ова је ствар на сваки начин и рачунска; и кад ове казне прописујемо треба имати у виду да ли ће предузимач овај имати рачуна да их плаћа па да ипак посао неизврши. Ми њему дајемо рок од две године да трамвај подигне. Но он по истеку тога рока не изврши посао. Чим то наступи, долазе му ове казне. Сад треба видети да ли ће он имати рачуна да их плаћа. Никако. Рецимо да у Душановој улици не доврши грађење на време — шта ће да буде. Тамо има на прилику 4—5 километара и он би плаћао казне неких 16—20000 динара ако тамо не начини трамвај. Заиста, он не би имао рачуна да то учини, нити би оставио ту улицу без трамваја, јер зна да кад тај трамвај начини он ће вући какав такав приход али кад је не начини онда ће имати да плати извесну казну, имаће да даје сваке године по 20.000 динара. С тога смо одредили оваке казне да он не може напустити грађење. — Но што се тиче тога да изгуби концесију ако не сагради после ове казне коју би имао да вуче за годину дана — ја за то не би био, него господо. кад помислимо на потребу коју имамо за ово предузеће да се заиста оствари што пре, онда и ја сам сагласан са господом која су већ изјавила да треба да изгуби концесију а не само кауцију — јер каква је то концесија за једно овакво предузеће кад је предузимач не би могао за три године да изврши?!

Г. Ст. Добривојевић. Ја мислим да је редакција овог чл: на са онм допуном г. Н. Ђорђевића врло добра и да је треба усвојити; али још имам да приметим да овде треба да дође још нешто што ми је као члану комисије измакло из вида. То је ово: кад би предузимач израдио половину пруге или и трећину па каквим год случајем престао или одустао од даљег грађења, шта ће онда да буде са израђеним материјалом?

Г. М. Кладис. Има о томе један члан који каже ако је ма каквим узроком прекинуто грађење и ствар напуштена, онда општина има права сама да експлоатише ово предузеће.

Г. Н. Ђорђевић. Кад дође такав случај што је поменуо г. Степа онда предузимачу пропада концесија и све што је дотле израдио прелази у својину општинеку. То треба да се овде дода. (Жагор)

Г. Председник. Молим вас господо пошто се сви предлози који су код овога члана учињени, покупе онда би изашла оваква редакција овог члана. (Чита). „Ако би концесионар својом кривицом пропустио да у року одређеном у чл. 2 под Б нарочитих услова овог уговора сврши грађење трамваја, имаће да плаћа општини у име казне за прво тромесечије по сто динара, за друго тромесечије по двеста динара, за треће тромесечије по пет стотина динара, за четврто тромесечије по хиљаду динара од сваког километра не довршене и саобраћају не предате линије. Осим тога концесионар после четврте казне изгубиће и право концесије. Ако концесионар не би

платио одређене горе казне општина имаће право наплате имавином покретном и непокретном трамваја, и пошто се тим начином не буде могла наплатити предузимач ће изгубити коначно концесију и сав дотадањи извршени део пруге припада у својину општини. Ове казне дужан ће бити концесионар плаћати општини без икаквог парничења. Ове казне неће се применити у случајевима више силе (force majeure“)

(Чује се: врло добро)

Дакле господо усвајате ли овај члан овако (Усваја се)

Сад имамо на реду чл. 20. (Чита)

„Све особље концесионара које долази у додир с публиком биће српске народности. Персонал тај имаће униформу, чији ће модел бити одобрен од стране општинског одбора.“ (Усваја се)

„Чл. 22 Ако концесионар у року од 15 дана по довршењу пруге не би саобраћај отпочео, или, ако саобраћај ма на којој линији за три дана његовом кривицом прекине, општина има право да продужи саобраћај на рачун концесионара без икаквог изговора.“ (Усваја се)

Чл. 23. На захтев концесионара општина ће дужна бити у року од 6 дана да одреди комисију која ће имати да прегледа и да прими довршене линије; иначе, ако општина у овом року то неби учинила, сматраће се да је линија примљена.“ (Чује се: кратак је рок 6 треба бар 10 дана.)

Да изменимо дакле да буде 10 дана место 6. (Прима се) Изволте чути даље (Чита)

Чл. 24. Ово предузеће има ће своје седиште у Београду и оно подлежи свима законима и одредбама Краљевине Србије“ (Прима се)

„Чл. 25. Све спорове између општине и концесионара судиће избрани судови“

„На случај спора свака ће страна бирати по два судије и по једног заменика. Председника ће бирати судије.“

Ако се парничари не сложе у бирању председника онда ће избор учинити полицијска власт.“

Г. М. А. Павловић. Ја би ове речи „полицијска власт“ заменио са „судска власт“ или „председник варошког суда“ или ако хоћете трговачког суда — само не полиц. власт.

Г. В. Дучић. Ја би условио да судије морају бити српски грађани, и да се не могу бирати странци.

Г. Ст. Добровојевић. То није могуће. Морамо оставити њему на вољу да бира кога хоће као што ћемо и ми радити.

Г. М. Степановић. И ја предлагем да се бирају само српски грађани. То је важна ствар. Не треба допустити да он може да бира јевреје из Беча (Чује се: то је његово право.)

Г. Председник. Сигурна је ствар да општина неће бирати јевреје или кога из Беча него своје грађане; а што се тиче концесионара кога мислим да не можемо ограничити у избору судија — (Тако је)

Дакле усваја ли се овај члан 25. (Усваја се)

Г. М. А. Павловић. Ја сам за то да се у случају

неслагања за избор председника, обраћа суду а не полицији.

Г. Председник. Да читамо даље (Чита) „чл. 26. Трошкове око овога уговора и све таксе сносиће концесионар и општина по пола.“

Г. К. Петровић. Требало би овај члан јасније редирирати. Боље је казати: све таксе и трошкове за потврђење овога уговора сносиће концесионар и општина по пола (Врло добро)

Г. Председник. Дакле, усваја се тако чл. 26 (Усваја се) Чл. 27 гласи (чита): „Уговор овај потписан од обе стране важиће тек пошто га влади одобри.“ (Усваја се).

Сад господо имамо да чујемо примеће комисије која је у свом извештају изнела и које треба да примимо или одбацимо. Нарочито од важности је питање где ће се дати предузимачу земљиште за ремизе (Вичу: доцне је сад. Оставте то за други пут.)

Г. М. А. Павловић Свакојако о томе треба да решимо где ће бити ремизе: Ја ли на Сави код дрваре, да ли на баталцамији, или на тркалишту или где на другом месту. Ово је важна ствар. Он је у своме плану метнуо ремизе тамо где су дрваре на Сави.... (Вичу: други пут; доста је)

Г. Председник. Јесте ли вољни да оставимо ово за сутра (Јесмо)

Дакле имаћемо, господо, сутра ванредни састанак за продужење ове дебате. Изволте доћи.

Састанак овај трајао је до 8 и по часова по подне.

ВАНРЕДНИ САСТАНАК

Одбора општине београдске, држан 19 Маја 1887 год.

(по стенографским велешкатама)

Састанак отворен у 5 $\frac{1}{2}$ час. по подне.

Били: Председник Свет. Николајевић члан суда Јанаћ М. Јанковић, одборници и заменици: Коста Петровић Јован Дилбер, Д. Ђ. Миловановић, Милан А. Павловић, Св. Јанковић, М. П. Клидис, А. Ђ. Кумануди, Сергије Станковић, Марко Стефановић, Фердинанд Розелт, Васо Дучић, Никола Д. Кики, Мијаило Стевановић, Коста Црногорац, Милош Валожич, Илија Антоновић, Никола Ђорђевић, Др. М. Лeko, Самуел Пијаде, Мил. Вељковић, Вучко Стојановић, Милош Симеонович, Михаило Павловић.

Г. Председник. Да почнемо, господо.

На прошла два састанка ми смо претресали тачку по тачку овога комисијом предложеног уговора.

Све су тачке претресане и све су усвојене са више мање измена.

Сад питам господу, да ли желе да се којој тачки уговора још штогод дода, јер синоћ смо закључили, да се дебата о овоме и данас продужи.

Г. Димитрије Милсвановић. У члану XXII казано је о року за који треба концесионар да отпочне рад. (чита).

Али није казано, докле има да траје тај прекид. Он може да остави, те да општина врши сама саобраћај и годинама. Њему може бити некада у интересу да не ради и да остави општини да врши сама саобраћај. С тога је

нужно да се овде мете један члан, који ће то време обе-
лежити.

Ја би предложио овакав додаток овоме члану (чита).

„А ако концесионар овај прекид остави, да траје ви-
ше од године дана, онда губи право на ову концесију.

Коста Петровић. То би се могло додати члану 22-гом
(чује се: да се дода).

Г. Председник. Овде стоји ако за „три дана“ пре-
кине саобраћај на једној линији.

Неће ли бити то велика казна да толику штету због
тога претрпим.

Г. Димитрије Миловановић. Ја предлагем да оставимо
рок од године дана, а ако хоћете и од шест месеци. (чује
се: шест месеци.)

Г. Председник. Усвајате ли, да се члану 22. дода
ово: „Ако концесионар по овом члану не би за остављени
му рок саобраћај одпочео, или ако би саобраћај на ма
којој линији прекинуо, и то би трајало више од шест ме-
сеци, онда он губи право на ову концесију.“ (усвајамо).

Самујило Пијаде. Господо, ја мислим да треба у уго-
вору да се стави и то: у колико сати је дужан концесио-
нар пре подне почети важну а у колико да задржи. То
има свуда у свету. Н. пр. зими почиње пре подне у ов-
лико а престаје у оволико. Тако исто и лети, а и кад је
каква светковина треба да се зна време возње. (чује се:
то стоји у чл. XI.)

Манојло Кљидис. У члану II гом казано је кад треба
концесионар да доврши све линије, а нигде не стоји, кад
треба да одпочне.

Ја би био за то, да се том члану дода, да је дужан
отпочети за три месеца од дана одобрења овог уговора од
стране владе.

Г. Председник. Усваја ли се тај предлог? (усваја.)

Сад имамо неколико примедба, које је учинила ко-
мисија која је прегледала конвенцију и склапала уговор.
Неке су од тих примедба ушле у уговор, а неке су по-
стале још у извештају, које би требало свакојако да прођу
кроз одбор, и да их одбор усвоји као додаток уговору,
јер по њима треба на неким местима изменити правац ли-
није и коловоза.

Тако је једна приметба о земљишту, које ће се усту-
пити за ремисе и шупе предузимача.

Држим да је ова приметба комисије врло важна. Пре-
дузимач је нашао, да би му требало уступити земљиште
доле на Сави. Комисија је нашла да је то место значајно
за варош, затим је предлог био, да се место одреди на
марвеном тргу, па комисија и то није примила, него је
предложила, да се предузимачу одреди место изван варо-
ши или на тркалишту или на Сави ван дрвара.

О овоме се говори у извештају комисије у тачки 6.
Изволте је чути.

Тачка 6-та извештаја гласи овако:

Површина земљишта на марвеном тргу, коју је пре-
дузимач за ремисе тражио сувише је велика по нашем
мњењу и требало би је на 9000 м. свести. Осим тога и
само место није подесно изабрано, по што се у средини
вароши налази. Услед тога би требало предузимачу дати
друго какво мање скупоцено место — ван вароши, — ко-

н. пр. на тркалишту или на Сави ван дрвара, јер је место
које предузимач за ремизу тражио, пре свега од велике
потребе и користи по општину, а после се и због хиги-
јенских обзира не би могло дозволити, да коњушнице за
120 и више коња буду у средини вароши. —

Мислите ли господо да усвојите овај предлог коми-
сије, или би хтели предложити друго земљиште.

Г. Јован Дилбер. Има једно згодније земљиште, а то
је у оној долини испод Вајферта, одакле је земља извла-
чена за насипање баре. Тамо има довољно и воде, што је
потребно предузимачу за толике коње.

Г. Председник. Сад ви господо размислите може ли
тамо бити, јер предузимач тражи велики простор, а ко-
мисија му је смањила и свела на 9 хиљада метара.

Г. Јован Дилбер. Има тамо и сувише простора. (одо-
бравање).

Г. Манојло Кљидис. Да решимо овако: Ако код Вај-
ферта не би било места подесног, онда да му се да друго
згодније, које одбор одреди буде.

Г. Председник. Питање је овде које је место важније
за будућност вароши? тркалиште? или оно, иза Вајферта.

Г. Сергије Ставковић. Ја држим да је тркалиште из-
весно важније за будућност Београда, него оно иза Вај-
ферта, па с тога се слажем са предлогом г. Дилбера.

Г. Председник. Како мислите господо? Усвајате ли
предлог г. Дилбера? (усвајамо).

Онда мислите ли да то дође као додаток уговора,
јер у уговору о томе ништа се не каже.

Г. Милан А. Павловић. Истина о томе у уговору није
ништа говорено; али ја мислим да то није ни нужно. До-
вољно је да имамо само одборску одлуку, и кад наступи
потреба зато, да се не би само због тога сазивали.

Г. Председник. Има још неке тачке у извештају гди
се мења правац линије, и о томе треба да решимо.

То се говори у тачци првој и другој извештаја. (чита).

Г. Коста Петровић. Односно извештаја комисије имам
да кажем, да је ова тачка под I ушла у члан под B чла-
на I овога уговора. Тачка 2 и 3 овога извештаја отпала
је за то што је обална линија отпала.

О тачки под 4 извештаја није досад било говора; и
за то бих питао, гди је тај државни плац, који би се имао
сећи. Ово нам је потребно да знамо, јер смо уговором ка-
зали да ће се линије трамваја подизати по поднешеном
плану.

Сем тога, и о месту код рестоурације — тачка 5.
извештаја — у Топчидеру тр ба сад решити, јер је и ту
план измењен.

Г. Председник. Тачку 4 и 5 извештаја треба усвоји-
ти, јер су о томе у комисији размишљали.

Г. Коста Петровић. Што се тиче тачке шесте и зе-
мљишта на које се та тачка комисијског извештаја одно-
си, имам а приметим: да, према усвојеном члану 5 уго-
вора, општински одбор има то доцније решити, ја бих за-
сад био за то, да одбор донесе одлуку: да ће се преду-
зимачу на месту, које је г. Дилбер предложио, дати и то
оволико колико се за умесно и потребно нађе; но све ово
да буде тек онда, кад за то предузимач буде дао своју
изјаву. Дакле о овоме земљишту као и томе колико про-

Устора да се предузимачу да, не треба сад да решавамо; него доцније, кад предузимач изјаву поднесе.

Тачка 7 извештаја ушла је у чл. XX. а тачка 8 извештаја (чл. XII уговора) ући ће у правила, која ће концесионар дужан бити да изради,

И тако овим је свршено све и по примедбама, које је комисија у свом извештају изложила.

Г. Председник. Усваја ли одбор, тачку 4 и 5. извештаја? (Усваја.) Добро. Онда је све свршено. Ја ћу уз уговор додати и овај закључак одборски, односно земљишта и ових тачака, и према свему овоме сад је о томе дискусија свршена.

Све ће се ово сад дати предузимачу на његову приметбу, па ако има примедба, онда ће се ове опет изнети у одбору на договор и кад се у свему сагласије постигне између предузимача и одбора, послаће мо влади на одобрење.

Господо, по једном закључку одборском усвојено је, ако би се каква повољна понуда за извршење лутрије пријавила, да се у начелу прими и да се о њој може говорити.

Једну сам таку понуду добио, изволте чути како она гласи: (чита).

Хамбург 5 маја 1887.

Високопоштовањем

Општинском председништву

Београд

У цели увођења предложене једне класне лутрије у Београду, по систему немачких лутрија, част ми је овим поднети вам, један од мене израђени план, на основу 20.200 лозова, од којих се 10.000 са згодитцима извлачу.

Користи које вароши из ове концесије истићу јесу непосредне и посредне.

Непосредни приходи варошки састоје се из 50% чисте оставше добити,

Зарада саставља се по овде изложеном рачуну из следећег:

писарина 105000 лозова свију класа	дин.	105000
провизијон згодит. 15% од дин. 1.049820	"	157000
" " 20% " " 88180	"	176036
	дин.	438509

од којих одбија се за таксе колекторе цела писарина

дин. 105.000

провизијон згодитака

5% од дин. 1049820 дин. 52491

8% " " 88180 " 70414 " 122905 " 227905

дин. 210604

уређење, набавка потребних штампаних списа, штампана лозова и т. д. дин. 10604.

трошкови персонала, плата

управнику и т. д. " 20000 " 30604

по овоме остаје чисте зараде дин. 180.000

У једној години изиграће две такве лутрије са укупном зарадом од дин. 360000 у којој ће општина са уделом од 50% суделовати:

дин. 180000

друга општинска корист састоји се из посредних прихода:

Општински прирез на приход учињених згодитака

до које висине не могу одредити пошто ми ближе тамошње околности нису познате.

Овом приликом користим се напомињући, да ће се држави овом лутријом створити таква корист која се данас оценити не може.

Да би се продаја лозова омогућила, издаваће се годишње сто хиљада циркулара, који ће се у земљу и ван земље шиљати, а поштарина заиста биће у доста знатном износу.

Сво уређење лутрије и опште руководство биће поверено једном искусном генералном управнику, који ће се станом бити у Београду. Над овим стоји друштво које је лутрију од општине под аренду узело, а потребно је да један општинског чиновник предузме контролу у вучењу и општем извођењу лутрије у смислу определења издатог плана. Све остало даје се лако видети из определења која су на полеђени овде приложеног плана штампана.

Даљи су услови следећи:

- трајање концесије 30. година
- Број лозова одредиће свакад друштво
- Слобода пореза лозова за сво трајање концесије.
- Право општине београдске за увиђај књига.

д) Расправе имају се од једног одређеног помирителног суда поравнати, за који како општина тако и концесионари по 2 члана именују. Исти могу себи у случају једнакости гласова и једног старешину придружити. Избор старешине оставља се помирителним судијама.

ђ) Израчунање и исплаћивање зараде општини, бива свакад на две недеље по закључку дотичне лутрије.

е) Несме се у Србији никакве друге класне лутрије дозволити. Стране лутрије у Србији имају се забранити, а играће на истима високом новчаном казном казнити.

ж) Општина предузима гаранцију за исплаћивање згодитака.

з) Укупни износ нето згодитака целокупне лутрије има се депоновати и то на 14 дана пре почетка сваке нове лутрије.

и) на основу предстојећих услова могло би се у изгледу стојећи конзорцијум саставити.

На последку молим да у вид узимати изволите, да пошто класна лутрија још у Србији уведена није, иста у свеви са предходним губитком многог времена, и великим материјалним жртвама стоји, те с тога узимањем лозова на свој рачун, на себе навучемо ризик који је оценити не може.

Даље појединости и питања по овој ствари готов сам и сам преговарати и претресати; међутим, узимам себи слободу своју особиту вољу у овоме изјавити.

Са високом поштовањем

Сигмунд Вајс, с. р.

Г. Коста Петровић. Ја мислим да ову понуду упутимо комисији, коју ћемо изабрати, па ако комисија нађе да је понуда повољна; онда она може израдити и пројект уговора у договору са предузимачем и нама га поднети; а ако комисија нађе да је понуда неповољна, нека то одбору представи, па ће је одбор одбацити.

У комисију за ову ствар ја би предложио г. г. Ни-

колу Ђорђевића, Мијајла Павловића, Манојла Клидиса, Миту Миловановића а поред њих и Милана Ђорђевића. На нека они ту ствар испитају.

Манојло Клидис. По прочитању ове понуде видим, да је она за одбацивање одмах и да нетреба комисију ради ње изабрати. Он не наводи никакву гаранцију. Тражи 30 година повластице а ваздан наброја околности које општина не може никако да прими.

Ја ни сам дакле зато да се ова понуда даје комисији, већ да се одмах одбаци.

Г. Никола Ђорђевић. И ја не би био за то, да се шаље комисији, јер се на првом кораку види, да има тешких услова. Тражи да не плати порез, да се забрани продаја страних лозова.

Г. Јован Дилбер. Ја тако ту ствар не разумем

Г. Коста Петровић. Кад, господо, стоји једна одлука одборска, кад смо раније решили да се општина може упуштати у преговоре са капиталистима, који јој се прајави са каквом понудом; онда водећи рачун о тој, одлуци сасвим је у реду: да се та понуда оцени. Па ако буде добра, века се прими; ако неваља века се одбаци. Што понуђач ставља јаке услове, то ништа не чини. Ми ће мо при оцени те услове ублажити према нашим интересима, па ако пристане пристане добро, а ако не пристане; онда је свршена ствар. (одобравање).

Г. Мијајло Павловић. Мени се чини кад смо једанпут решили и оставили председнику, да он утаничи уговор са понуђачем, ако му се ко са повољним условима јави, — да сад не треба више ми да опет о томе говоримо.

Напоследку нећете ли тако онда, нека се избере једна комисија, па нека све извиди и оцени, јер у овој понуди на први мах види се, да има доста мана, које општина не може примити.

Г. Председник. И ја мислим господо да би ред био да прође кроз комисију. Не треба одбацивати овако на пречац. (Одобравање).

Да изберемо једну малу комисију.

Г. Мијајло Павловић. Г. Коста Петровић предложио и мене у ту комисију.

Ја се у те лутријске ствари не разумем и у место мене предлагем г. Антулу или г. Мијајла Вујића.

Г. Председник. Хоћете ли дозволити да ја кандидујем лица за ову комисију?

Г. Манојло Клидис. Комисија је једна радила на томе послу, па нека се и сада њој и ова понуда повери.

Г. Председник. Ја на то не би могао пристати за то, што ми је мишљење већине чланова из те комисије познато, јер су они у начелу противни.

Ја би желио да ову понуду дамо комисији из мањег броја људи, за које не знамо како мисле и како су расположени у овом питању. (Чује се: кандидујте ви)

Ја би предложио ова лица: г. Косту Петровића г. Дилбера, г. Мијајла Вујића, г. Перу Манојловића и г. Вучка Стојановића. (чује се: И Милана Ђорђевића.)

В. Милана Ђорђевића може комисија само знати ради објасњења.

Прима ли се ова кандидација? (прима).

Г. Никола Ђорђевић. Једно би само обратио пажњу овој комисији, да не зове тога понуђача пре, него извиди,

може ли се примити или не, јер ће иначе он онда да тражи трошак. (чује се: Неће то добити.)

Г. Председник. Сад господо имамо општињски рачун да квитирамо.

Петар Јовановић и друг бивши закупци свињарски, дуговаки су општини више хиљада динара. Петрово је имање распродато и из масе његове добила је општина 183-90 динара, а друг му је плогиран и нема нигде ништа. За ресто треба да се расходује. Усвајате ли? (Усвајамо).

После господо, неке су буџетске позиције прекорачене и сад треба да одредите накнадни кредит по тим позицијама.

Ја ћу вам прочитати реферат општинског суда па ће те видети, које су те позиције.

Г. Секретар Н. Јовановић чита

Г. Манојло Клидис. Колика је цифра била у буџету за непредвиђене потребе.

Г. Васа Дучић. Лањске године кад смо набављали та дрва за школу казано је, да ће бити довољно дрва и за ову годину, а сад се опет тражи неки кредит.

Г. Председник. Кредит за дрва тражи се за то да се дрва сачувају од крађе и да се истружу и пренесу где треба.

Г. Коста Петровић. Ја би био мишљења да изберемо једну комисију, да испита умесност овога предлога.

Г. Председник. Молим вас ја ћу вам објаснити. Немојте комисија да испитује мој предлог, који ја могу тргнути сваки час.

Г. Коста Петровић. То је истина ваш предлог, али кад се каже, да ће дрва бити и за идућу годину, а ви сад опет тражите кредит за дрва; онда ја не разумем, за што да се то неизвиди пре одлуке одборске.

Г. Председник. Па ја вам кажем за што се тај кредит тражи. Ова је потреба, да се чувају дрва и да се секу и пренесу.

Но кад то код вас толико запиње, ја сам и сам мислио да вам учиним предлог како да се ово постигне, премда мислим, кад вам то сад предлаже, да треба да му верујете.

Никола Ђорђевић. Хоћемо најпре да се уверимо да ли постоје у истини та дрва, па онда ћемо одобрити.

Г. Председник. Нема сумње господо да је ова дрва комисија кад су примана, прегледала.

Г. Никола Ђорђевић. Буџет је за то, да се у границама његовим крећемо, а не овако, да се за 5 година уна пред дрва набављају.

Г. Председник. Па онда господо не остаје ништа, него да вам поднесем извештај о тим дрвима.

Г. Коста Црногорац. Да вам господо објасним ту малу забуну. Ја кад сам био у комисији, која је имала да ревидира пројект буџета, — то је било у месецу фебруару, — онда је казано овако: да су задоцнили са набавком дрва и пошто је и зима била блага, те се мало трошило, држало се да ће дрва бити и сувише и да ће имати и за идућу годину.

Не треба господо, да се буните око тога.

Г. Мијајло Павловић. Овде је јасна ствар. Дрва су набављена и она су ту. Коцовало се више с тога, што су била јевтинија.

Сад за идућу годину дрва несмеду фигурисати у буџету; па свршена ствар.

Г. Председник. Неможе бити сумње господо о томе, да ли су дрва набављена. То стоји, дрва су набављена и о њима се води брига да се не покраду. Сад остаје да видимо, да ли је то правилно, или није, што је дрва више набављено Ја ћу вам о томе поднети извештај.

Г. Јован Далбер. Ја мислим да је о овоме доста говорено, и да треба да одобримо.

Г. Никола Ђорђевић. Ово је једна начелна ствар. Овде није зима била јача, па да се морало дрва набављати више, него се тражи неки накнадни кредит за дрва. Међутим дрва има и сувише. За што је то тако?

Г. Председник. Ја мислим да је довољно говорено о овоме, и да треба одобрити ове кредите а дајем вам реч, да ћу извидети да ли је то правилно било или није — па ћу ствар изнети пред вас да решите.

Г. В. Дучић. Ја би молио председника да извиди и то у које су доба набављена дрва?

Г. Председник. Дакле да ставим на гласање ову прву цифру: одобрава ли се ових 201'05 динара на оправку друмова? (Одобрава се).

Сад што се тиче дрва. Одобрава ли се тражени издатак (Одобрава се.)

Г. Никола Ђорђевић. Ја пре него што се поднесе о томе извештај, не могу да гласам.

Г. В. Дучић. Ја сам противан.

Г. М. А. Павловић. И ја сам противан. Дакле већина усваја да се одобри тражена сума.

Сад долази трећа позиција за непредвиђене потребе.

Г. М. Клидис. Из буџета види се да је на ове потребе одређено 47000 динара; а сад се тражи још 43000 д. Кад је буџет прављен онда су предвиђене све ове потребе. Предвиђено је за бунар. Предвиђено је за народну банку итд. Ако није предвиђено онда је кривица до одбора општинског што је такав буџет градис, и што је тако малу цифру за те потребе одредио. За то би молио да ми се каже начисто на што је издато више 43 000 динара?

Г. Председник. То се може видети из рачуна.

Г. М. Клидис. За то би требало да то комисија прегледа.

Г. М. Ђорђевић. Кад се код једне позиције тражи тако велики кредит, онда је ред да се поднесе тачан рачун за што се тражи. (Тако је).

Г. Председник. Онда господо дозволите да захтевам да се начини и поднесе детаљан извештај о овоме.

Г. К. Петровић. Боље би било да се за ову ствар избере једна стручна комисија.

Г. Председник. Ја ћу наредити дотичним чиновницима општинским да ми поднесу детаљан извештај и онда кад тај извештај изнесем пред вас, можете решити како знате да ће бити најбоље. Ја у осталом не би био противан ни комисији.

Г. Мик. Павловић. Вечно се тако практиковало: онај који води општинске рачуне, кад се приступало решавању тих накнадних кредита, он је био овде у седници и имао детаљан рачун па је давао одбору нужна објасњења. Тако и сада нека се уради. То је дужност онога који води рачуне да нам покаже за што ово тражи, да нам изнесе све податке, као што је и досад било и овда ћемо видети куда

је и зашто је шта отишло и је ли за сваки издатак сље- довало нужно одобрење.

Г. Председник. Ја ћу дакле позвати тога чиновника да дође са детаљним извештајем и свима рачунима па ако би се за тим нашло да треба одредити неку комисију за извиђај онда нека буде и то. (Врло добро.)

Г. М. А. Павло ић. Само би још молио г. председника да се донесу и сва документа да буду при руци те да се зна по чијем је наређењу учињен који издатак, како се после неби морала одређивати комисија за извиђај и ствар одуговлачити. Јер ово заиста изгледа мало мало чудновато: одредили смо на непредвиђене издатке 47 хиљада за целу годину, а сад у половини те исте године тражи се још 43 хиљаде за ту партију буџета.

Г. Председник. Остаје дакле на томе да се поднесе детаљан рачун.

Сад имамо опет једну суму да урасходујемо. Трифун Ђорђевић воскар имао је да плати општини за један подрум кирије у 107 динара. Он није употребљавао тај подрум и то је констатовано комисијом. За то се сад тражи да се ових 107 динара не наплаћује већ да се урасходује. (Чује се чијом кривицом?) Није до закупца кривице било. (Усваја се). Дакле усваја се ово? (Јесте).

Господо има ли смо један спор са Хаџи Тамом око неке заватине. Ту су излазиле разне комисије на лице места, које је полиција одређивала. Комисије су донеле закључак на штету општине. Међутим, ми налазимо да је општина у праву а не Хаџи Тома. Зато би вас молио да о тој ствари саслушате реферат општ. правозаступника.

Г. Секр. Н. Јовановаћ чита реферат општ. правозаступника.

„Још од почетка 1882 год. води се спор код полицијске власти са Хаџи-Томом, који је између његове циглане и Дунава, заузео општинско земљиште Испитивани су сведоци и Хаџи. Томини и општински. Сведоци општински сведочили су у корист општине, а Хаџи Томини у корист његову. И на послетку по мом захтеву наређено је, да Хаџи Тома поднесе тапију од своје циглана те да се премером сазна: да ли је шта од општинске земље заузео или није. Он је поднео тапију и по њој има његова циглана 307 $\frac{1}{2}$ хвати дужине и 130 хвати ширине. Вештаци су на лице места изашли и мерили, али не како треба. Узимајући да је дужина од сокачета к дунаву, а лице да је ширина, они су мерили само ону једну страну к дунаву, и нашли да од пута водећег дунаву има до обале дунавске 307 $\frac{1}{2}$ хвати и тако да је оспорена земља Хаџи-Томна а не општинска.

Да су измерили простор циглане од сокачета идући карабурми и вишњици, уверили би се, да ту има 307 $\frac{1}{2}$ хвата, и по томе да је то дужина циглане, а оно што су мерили, да је ширина, и ма да сам у мојим примедбама на тај пример казао, да је пример нетачан и погрешан, и тражио да вештаци наново на лице места изађу и премере простор од сокачета идући карабурми и вишњици, кварт палилулски није хтео то ни да чује, него је на основу извешћа вештака упутио општину на грађанску парницу, а Хаџи Тому од казне за самовлашће ослободио. То решење кварта, по мојој жалби, разматрала је и управа вароши Београда, па га и она оснажила.

Прилажући овде и акта, у којима се налази и тапија Хаџи Томина, и план његове циглане молим да се реши оће ли се парница водити.

Ја би мишљења био да се парница води Хаџи Тома нема никаквих других доказа, до једино тапију. Бар он није никакве друге до сада показивао. Та његова тапија је у исто време и општински доказ. Он не може доказивати да је његовој циглани оно дужина што иде од сокачета Дунаву, а оно што иде карабурми и вишњици, да је ширина, јер би он на тај начин ишао по $307\frac{1}{2}$ хвати и с једне и с друге стране а то по тапији не стоји, његова циглана има по тапији $307\frac{1}{2}$ хвати у дужини, а 130 хв. у ширини, и по томе оно је дужина, где је $307\frac{1}{2}$ хвати, а толико је хвати од сокачета ка карабурми и вишњици, а следствено томе ширина му је од сокачета к Дунаву; и пошто у ширини по тапији има само 130 хвати то је и сав простор преко 130 хвати општински а не његов.

Г. Председник. Овде имамо и план тога земљишта. Из плана господо најбоље ће те видети да су вештачи збиља врло погрешно мерили и погрешно донели извештај о стању ствари. Овде није говор о једном малом земљишту, премда и то не би требало упутити, него овде је питање о 5—6 хиљада метара. (Показује план.)

Г. К. Петровић. Кад је у реферату општ. правозаступника ствар овако престављена, онда не видим озбиљна разлога да његово мишљење не усвојимо, т. ј. да парницу поведемо. За то да се усвоји предлог правозаступников. (Усваја се)

Г. Председник. Дакле усваја се да се парницом тражи повраћај овога земљишта? (Усваја се.)

Г. Ј. Дилбер. Да ли би могао овом приликом две три речи проговорити, о тим општинским земљама. (Изволте). Ми смо тражили још пре 3 године да се сва општинска земљишта премере. Шта је с тим било? Такав спор био је о земљишту на Карабурми и код магацина на Сави. Акта о томе мислим да ћете наћи у суду.

Г. Председник. Та је ствар свршена. Акта су већ на моме столу, и ја ћу ту ствар изнети пред одбор у једној од првих седница.

Ја господо морам да вам изјавим да имамо доста молаба за милостиње и помоћ да се иде у бане. Општина је до сада давала такве помоћи или одбијала — не знам; али према данашњим финансијским приликама ове општине, држим да се не би могло ово давати (Чује се: тако је.)

Г. Н. Ђорђевић. Само у ванредним случајевима да се даје; иначе једном за свагда да решимо да се не може давати. Општина кад даје својој сиротињи бесплатне лекаре и све лекове, чини доста и не може им у овом погледу ништа више чинити. (Врло добро.)

Г. Председник. Дакле, усвајате то да се не може давати оваква помоћ. (Усвајамо.)

Г. Ј. Дилбер. Свето горска улица још лане дата је предузимачу да је калдрмише па још до данас није ни почео да калдрмише. Сад имамо два општинска инжењера и ваљда нећемо рамати у тим пословима као пређе.

Г. Председник. Истина је да имамо два инжењера и да због њих ствар не би рамала. Но план за ову улицу још је код г. министра на одобрењу. Али и да је већ одобрен план тај, опет толико је већ општина погодила кал-

дрмисања да јој за то није довољан буџет од три године. Цео се Врачар калдрмише а тако исто има и других улица, које чекају да се калдрмишу. Врачарци па и други којима се начини калдрма истина ће да је плате, али општина мора напред по погодби да исплати предузимачу, па доцније да наплаћује од својих грађана, треба дакле пара. С тога кажем и да је готов и одобрен план за ту улицу, опет не знам начина како би то калдрмисање сада извршити могло.

Г. Ј. Дилбер. Нисам знао узрока. Сад сам задовољан.

Г. Председник. Општина господо практикује да се сваке године дају добрим ученицима књиге од њене стране, добрим ученицима о школским испитима. Разуме се, кад се књиге набављају од стране општине најпре се пита г. министар просвете оћели одобрити набавку, ове или оне књиге за ту цел. Ја сам с тога данас разговарао са министром о неким књигама и он их је одобрио усмено. Разуме се још нисам акт поднео ни добио писменог одобрења. — Дакле ту ствар износим пред одбор, и сад ако је одбор вољан да на ту цел издамо до 400 динара онда би ја казао које књиге мислим да набавимо. (Примамо. То треба учинити.)

Онда ја предлажем да купимо 100 комада Вукових дела књ. I. (Врло добро). Осим тога 150 комада Грлице; 50 комада Љутице Богдана. — То је спев г. Милорада Шапчанина и један од најбољих његових сневова. — Затим мисли да купимо за 100 динара Ботанике г. К. Црногорца. (Усваја се.)

Ја немам баш тачно прорачуњену цифру коштања за сву ову набавку, али рекао бих да неће измети баш 400 динара, него ће бити нешто мање. Дакле усваја ли се ово? (Усваја се.)

Онда смо и то свршили.

Полиција тражи и по други пут да јој се пошаље списак грађана који се одређују у комисију за преглед авлија и станова у вар. кварту у цели одржавања чистоће.

Г. Миз Павловић. Да одредимо. Петра Арамбашића, Николу Радојковића, Антонија Миливојевића, Милана Антонијевића, Младена Стојчевића и Димитрија Субашића. (Чује се: врло добро.)

Г. Председник. Примате ли ова лица? (Примамо, примамо.)

Сад се тражи да одредимо два лица за кварт врачарски да присуствују испитима. (Чује се: г. Филип Ковачевић и Филип Рељић.)

Прма те ли за овај посао г. г. Ф. Ковачевић и Филипа Рељића — пензионара. (Примамо.)

Тражи се два лица за санитарски преглед у кварту палилуском. (Чује се: Јоца Ристић и Коста Ђорђевић баруције.)

Примате ли Јоцу Ристића и Косту Ђорђевића баруције? (Примамо.)

Имамо да дамо уверење о владању и стању адв. Велимира Јовановића. (Решено: доброг владања средњег стања.)

Траже се и уверење о владању Бранислава Ђ. Нушића, ђака — (Решено: доброг владања.)

Сад имамо једну молбу. (Чита молбу Јоце Петровића да му се исплати кирија за две године унапред за узету

зграду а он за то уступа општини кирију за три месеца у 500 динара, као добит.)

Г. М. А. Павловић. То значи да тражи 4000 динара, а уступа 500 јер кад је 500 динара тромесечна кирија онда годишња износи 2000 динара.

Г. М. Павловића. Ја не видим разлога и великог рачуна да се ова молба одобри. Он тражи двогодишњу кирију напред. Годишња му је кирија 2000; и кад се рачуна 6 на сто излази за 2 године 400 динара интереса а он даје 100 динара више. (Вичу: да се одбије.)

Г. Председник. Дакле одбијате ову молбу. (Одбијамо.)

Г. М. Павловић. Ја сам приметио већ два пута излазећи на пијацу велику да жандарми терају сељаке са онога места где су до сад стојали са својим производима, па оно место рашчишћавају за фијакере, а овима не дозвољавају да стоје на оном месту где су досад стојали и где им је одређено. Да ли је вама г. председниче о томе што познато и можете ли нам казати зашто се тако чини?

Г. Председник. Познато ми је, и сувише познато, јер честе депутације фијакериста имао сам да примам због те ствари од ово неколико дана. Могу казати да им се заиста чини велика неправда. Ја сам говорио о томе са управником вароши и он је вољан да им учини да буду задовољени. Главно је питање да ли могу остати ту на великој пијаци где су и били, или ће отићи где на другу страну. Ја сам заиста желео и радио да фијакеристи, који су више но сви други редови грађана за време прошлог рата поднели, не буду изложени никаквој штети, и сад је код управника остало на томе: да се за њих нађе удесио место. Да овде где су до скоро стајали не могу остати, наређено је сигурно с тога, што су били близу кућа на досади због смрада коњског, њиховог разговора и т. д. али да не могу остати ни онде где их ово два три дана наређују има разлога већ и у томе, што је пијаца и иначе стешњена парком. Ја сам о томе разговарао са управником и остало је на томе да се још који пут састанемо и нађемо где ћемо их сместити. Што се тиче сељака њима ће бити учињена правда, али фијакеристима још није учињена. Ја сам усмено казао г. управнику да ћу му дати и акт од стране општине, којим ћу заступати интерес фијакериста у колико то правда захтева. (Чује се: врло добро).

Г. Мих. Павловић. Ја кад сам ово питање покренуо имао сам на уму да заштитимо сељаке да се не гоне са пијаце, јер је у интересу саме вароши а у интересу је и сељака да износе своје производе широј публици на продају. Али у исто време имао сам у виду и интересе фијакериста да се и они не прогоне, јер они плаћају годишње мислим 48 динара на фијакер. Ја не знам шта је сметало да буду онде где су стајали до пре неколико дана. Ја сам видео и по другим варошима да фијакери стоје поред кућа. Ако држе нечисто оно место те не треба допустити. Ова је улица довољно широка, и они не сметају никоме. Напоследку требало је то имати на уму кад се парк подизао, и ако се налази да је улица тесна, премда ја не налазим, онда да се парк сузи. Ја не знам докле ће тако општина да попусти у својим властитим правима, да јој заповеда како ко коће, по ћефу Петра, Јанка и Павла. — Ја би молио да се поради да се то отклони што пре.

Г. Председник. Дакле и ви сте мишљења г. Мијаило, које и сам заступам, да треба захтевати да се фијакеристе врате на своје старо место (јесте).

Г. Н. Ђорђевић. Ја могу да захвалим г. председнику што се заузео за фијакеристе и замолио би га да се и у будуће заузима га све грађане којима се штете интереси и праве сметње раду. Не стоји оно што неко помену да су ти људи кренути оданде због њихове ларме и разговора. Зар нама свима, које смо овде у комшилуку не смета много и млога више ларма у кафани „код уједињења“, где је кафеџија заузео пола улице, начинио на општ. земљишту стални перде, понаместао астале, и ту се свира, и ларма до 12 сати ноћу! Полиција то не види. А зашто, ја нећу овде сад да кажем. Међутим, види фијакеристе, где се мање и ларме чује и мање скандалозни речи проспе него што то сваке ноћи бива пред кафаном. Ево ја молим сваког нека изиђе и види да ли се кад падне киша може проћи тротларом поред кафане — не, већ морате ићи у блато. Ја сам и пређашњег председника општине молио и сад понављам, да се озбиљно по ради на томе, да се забрани једанпут за свагда то изношење астала на поље на улицу.

Г. Председник. Господо, управа се мора старати и поклањати највеће потребама свију грађана и свакојако има и било је жалаба против фијакериста због нечистоће коју чине и т. п. и свакојако те су жалбе у многоме биле и оправдане, кад је управник учинио корак да да задовољења грађанима који су се жалили. Ја ћу дакле говорити му ипак да не чини велике сметње фијакеристама и да води рачуна о њима као грађанима; и ако буде потребно да општина ради одржања чистоте направи и какав патос на оном месту где фијакери буду стајали, онда се надам да нећу код вас наићи на отпор, ако о томе изнесем предлог и предрачуи.

Ко је дозволио ову шатру пред кафаном „уједињења“? — ја не знам. Ви знате како иде с тим дозволама и са изношењем астала пред кафане. О томе је неколико пута решавано у одбору, у колико се сећам. Што се мене тиче ја држим да се ту не може ништа стално решити за све случајеве. На неким местима не би било право не дозволити па с тога кад је у разним временима изношено ово питање разно је и решавано. Један пут се одобравало; други пут забрањивало. Како сад с тим стоји, ја управо не знам.

Г. М. Клидис. Истина је да треба заштићавати све грађане — али је питање кога треба у овом случају пре да заштитимо: да ли кафеџију, који заузима својим осталима и шатром улицу, или грађанство — публику, која мора да обилази тротоар и да газу по блату док прође поред кафане пред коју су намештени астали.

Г. Председник. Ја не знам да ли имамо право да то забранимо.

Г. Ник. Ђорђевић. Имамо права да не дамо да заузима општинско земљиште. Она је улица општинска.

Г. Председник. Напоследку ја ћу да размислим о тој ствари па ћу учинити шта се може.

Г. В. Дучић. Ја предлажем да се не само овоме, него да се сваком кафеџији који изнесе астале на тротоар, па и другима што износе еспане наплаћује за то један прирез.

Г. Н. Врђевић. Сваки је притежаоц куће дужан да начини тротоар па кад је овао заузео кафеција за своју потребу, а публика се њим не може да служи, онда или нека укљони своје астале или нека направи други тротоар за публику која онуда пролази.

Г. Председник. Као што рекох размислићу о тој ствари, видећу да ли се то не коси са каквим наредбама.

Седница је ови свршена у 7. сах. по подне.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Извештај председник: — општинскоме одбору
за 1886-ту годину.

(Наставак)

*

С погледом на општ. закон, одлучено је 8. фебруара 85-те године да се изнесе збору на решење поред осталих предмета и питање: може ли се друштву за вас питање и неговање сиротне и напуштене деце уступити за друштвену зграду парче општинске утрине, које лежи на запад врачару, између комшија: Гајзлара, Брајера, Стојана Ђорђевића, Милосава Протића и врачарског поља. Пошто смо ради важнијих питања морали у два три пута да зовемо збор, ово је са осталима остало за мало доцније. Т. жећи да што пре приступи дизању зграде, и немогући да чека на зборску одлуку, друштво је молило за право службености на 50 година. Ви сте могли одобрити само 20 год. те је опет остало да збор донесе одлуку. Међу тим кад је управа друштва приступила огради истог плаца, г. Ђорђе Илић трг. појавио се с протестом, наводећи да је то земљиште по тачији од 53-ће године његова сопственост. План општинског имања доказује противно, и ви сте дали комисији да испита стање ствари, а кад је она подвела реферат остали сте при томе да је то земљиште општинско. Г. Илић изјавио је да ће поднети тужбу, те ће тако суд имати да пресуди ко је у праву. Друштво биће тиме у неколико ометено, а ми морамо причекати на свршетак парнице ако се она развије, па тек онда да тражимо од збора решење о преносу плаца у својину друштва. Разуме се што ћемо настати да збор уважи наше мишљење разлог је и у томе што ће општина моћи да удеси да нађу уточишта у том заводу за сиротну и напуштену децу и она сирочад која су, као што сам раније поменуо, и данас на терету општине а и преко свих жртава што их општина данас чини не чувају се и не васпитају тако како би то било у заводу за исте жртве.

*

Од одлука, које се тичу општинске благајне, као сасма ванредни издатци, да вас подсетим да сте:

з.) за време бањске сезоне одобравали помоћ сиротним лицима, која су поднела доказе да им је купање у минералним водама једини спас — нашта смо издала 670 динара;

б.) одредили 500 динара учитељскоме удружењу као припомоћ приликом овогодишње учитељске скупштине;

в.) одобрили да се г. Матији Бану може повратити 1421.91 динара одреза, који му је наплаћен од 1-ог полгођа 76-те до краја 1884 године овде а он је био члан жарковачке општине и тамо порез плаћао;

г.) одобрили 300 динара на сарану бив. члана суда г. Драгољуба С. Поповића и потом решили да његова сирочад и удова уживају из општинске касе редовну помоћ од 60 динара месечно;

д.) уступили у својину Милошу Милошевићу (за 3988.5 дин) оно парче општинског плаца које лежи између његовог имања и апелације и крајић уступљен му експропријацијом, на коме је раније подигао кућу;

ђ.) регулисали колико маса А. Хргстодула има да плати за калдрму у Јовановој улици;

ж.) решили да читаоница од првог маја не може више да ужива бесплатан стан од општине;

з.) одбацили молбу Савке удове Љубе Родовића за повећање издржавања;

ј.) изјавили да општина није дужна да плати Стани Милојевић 250 дук. накнаде за експропријацију земљиште регулацијом; и

к.) ветирали 3000 дин. те смо праредили скроман али ерлачан дочек међународној комисији научара, која испитујући реке и језера по Јеврепи почаствоваше дводневном посетом и Београд.

* 3

На тражење г. министра војног одобрили смо да се на утрини — бањичком брду — могу подићи бараке за логоровање војске. — На тркалишту саграђени су о државном трешку павиљони за евентуално разболјевање од епидемичних болести у већој мери. Друштво првеог крета тражило је да му дозволимо да на топчјској пијаци награди павиљон за привремено смештање рањеника и болесника, кад се жељезницом транспортирају; али ви нисте могли на ту цел уступити то земљиште, што ће оно бити потребно општини за пијаци. Са управом државског монопола нисмо још свршили споразум, о уступачу оног парчета општинске земље, које је ушло под подигнуту зграду друштва али ће нам управа или платити вредност у готову или дати накнаду с друге стране од купљеног земљишта Краљеве својине које претиче

Што се тиче заузимања земљишта од стране приватних, на то је обраћао редовну пажњу надзорник добара, те смо сваки случај достављали одма полицијској власти која је у корист општине чинила своје. Но баш у томе погледу, да се једном за свагда и свакоме ставе на пут да може присвојити општинску својину, нужно нам је чим добијемо извештај мешовите комисије о државном и општинском имању, да одмах добијемо и формалне потврде на оно што је својина општине. После овога пак гледаћемо какву употребу да чинимо и од утрине да би и са ње вузли корист ако не већу оно бар равну суми коју плаћамо на име порезе.

* 4

Било је подетицања, истина, махом од стране оних који су непосредно заинтересовани, али ипак за то *нијачно* питање у прошлој години нисмо могли покретати поглавито чекајући да видимо гди ћемо, према регулацији баре, моћи изместити „малу“ пијаци (за земаљ. производе). Ра-

зуме се, приступајући решењу пијачног питања у опште, нећемо се смети руководити никаквим личним обзирима. На против, мораћемо централну пијацу за животне, свакодневне намирнице утврдити на једном месту за свагда а по другим крајевима вароши уредити омање, за ситније потребе, поред тога што ћемо марвену и дрварску пијацу морати преместити прву у близини кланице и оборана другу на палидулеком тргу.

Очевидно, општина ће се штетити из године у годину, ако будемо одлагали са распоредом пијаца. Ено данас постоји на приватном имању (зеленом венцу) пијаца мал' не равна „великој“, која доноси прихода сопственику, по доста поузданом рачуну на 12000 динара, а општина би извесно вукла већу корист да је тај пијачни филијал на општинском земљишту, које лежи неупотребљено. Па још нешто, нека сутра затражи и који други крај, као што је врачар, оделиту пијацу, готово ћемо је морати одобрити да се, као што нам и врачарци пређаху, не би „одиграла цеста улога“ која и на зеленом венцу. Међу тим, одељења веће пијаца, ако се жели створити конкуренција и јестити ноћа, може се дозволити само у границама продаје најнеобходнијих намирница а не и оних које се купују на више дана и које треба да се продају само на централној. — Панта Живковић абаџија и другови, нудили су општини за три године 10 000 дин. аренде за право да на „Зеленом венцу“ подигну 5. месарних продавница али и пилари, који су на приватноме плацу, да се пусте поред њих. Разуме се, ви сте преко те понуде прешли на дневни ред, а ја вас опомињем овога тек колико да се сетимо да би нам и сваки одељак пијачни доносио прилично прихода, кад би пијачно питање привели крају скоро. У осталом нама је то у толико лакше што смо већ добили 2—3 понуде за централну гвоздену и покривену пијацу. Кад би тако подигли једну и главну, а поред отплате са умереним интересом не би плаћали више но што нам данас редовно придолazi пијацарине (дакле сав би остали приход од много знатније таксе продавница утицао у општинску касу) — могли би једновремено изделити и уредити и све остале пијаце, пошто на њих нећемо имати да чинимо никакве жртве. Ако дакле уредимо централну пијацу онако, како је то по свима већим варошима учињено можемо се надати већем приходу и отуда, што ће се онда моћи наплаћивати пијацарина тачно по броју заузетих дућанића, докле данас по броју продаваца може и да се грешти.

Рибарске продавнице нисмо саградили на вел. пијацама да сте одобрили то на молбу еснафа, што овај и овог пута није остао при ономе што је тражио. Но сада би било ризично и градити нарочите продавнице с погледом на могућност скорог подизања гвоздене пијаце, која ће и санитетске захтеве потпуно задовољити.

*

Напред, код прегледа буџетских партија, изнео сам колико је утрошено на кирију за зграде у којима су смештене основне школе, колико на накнаде учитељима за стан и огрев, и колико најзад за ђачке и друге школске потребе. Остаје, да вас потсетим још на то да је отворена и приправна школа на Јалији, за коју смо морали заку-

пити потребни локал, и да смо за време одмора школског као сваке и минуле године, морали извршити на свима школским зградама све оправке које је комисија оценила за потребне. Сем овога и редовних издатака на школе, одобрили сте да се даје накнада стана и огрева и двома заступницима учитеља. Сав остали годишњи посао општине око школа своди се на редован рад школских подбора по квартовима, састајање главног школског одбора и редовне администрације његове, која спада у дужност председника, а у главном је: преписка са пододборима и властима, уписивање и исписивање ђака, размештање њихово по школама, наплаћивање испитних такса и т. д. — чега је укупно било преко 250 предмета.

Као што видите, господо, ни прошле године не можемо се похвалити да смо што осетнога учинили за основне школе. Међутим ако не за што друго, оно општина је обвезана најпре да се стара за честите школске зграде и учионе; а наша општина, као престонична, требала би да има такве школске зграде које би послужиле за углед мањим варошима и варошицама наше краљевине.

Суме које се данас издају годишње на кирије за закупљене зграде, таман су толике да могу покрити интерес и отплату, на капитал који би се уложио за подизање школа. Па кад се помисли онда, како су све зграде, које се држе под закуп у многоме и многоме неподеене за потребу којој служе — не треба много доказивати да је нужно што пре приступити грађењу школа. Ако најзад једна селека општина нема могућности да награди подесне зграде за школе, општина београдска не би се могла тиме правдати баш и да јој не стоје на расположењу за школе оне знатне суме, које сваке године издаје за кирију закупљених локала приватне својине, поред осталог и зато, што су њој добре школе више но другима потребне због прашљиве и кухне атмосфере варошке, у којој се плућима не може да надокнади оно што седење у школи нашкоди, кавав случај по мањим варошима и селима већ није. Полазећи с овог гледишта а у оскудици домаћих извора ја сам сматрао за једну од првих дужности да којег од многобројних странаца, који ми у току године из дана у дан долазише нудећи општини капитале на реформе, — склоним да узме у пажњу потребу општине за школске зграде. Врло ми је пријатно што сам у стању извести вас да ћемо већ кроз који дан добити жуђену у осталом и према приликама нашим кроз повољну понуду. Буде ли се ипак преко тога олако прешло, наши млађи нараштаји имаће пуно права да се на предке своје жале што су из школе у свет ушли за све само не за живот способни.

* 6

Од свих добивених понуда за варошку жељезницу — трамвај (с паром) ви сте усвојили Плавшића и компаније из Осека. Одлуку одборску, ја сам одмах с молбом за концесију упутио влади Његовога Величанства и добио обећање да за њоме нећемо дуго морати чекати. Буде ли нам влада одобрила тражено право на концесионарање трамваја, онда ћемо одмах моћи приступити склапању уговора а предузимач је изјавио готовост и пристао на то да трамвај преда саобраћају најдаље за 7. месеци од подписа уговора.

Нема сумње трамвај ће послужити колико интересима предузимача толико и више нас свију, па тиме и интересу општине. Што се мене лично тиче, ја држим да ће концесионари врло брзо наћи свога рачуна, у пркос томе што се многи наши „познаваоци свега“ пожуреше да предузимаче сачувају од пропасти износећи да је опстанак трамвају савршено немогућ, јер нема, веле, потребе пошто саобраћај становништва наше вароши, која још није толика да јој и трамвај треба, није велика. Мени се чини да ће нарочито топчидерска и гробљанска пруга у брзо посведочити противно; а трговачке експедиције из главне царшине, ако и за робу буде било отворених кола потпомоћи да предузимачи брже осете да им се подузеће рентира. У осталом Београд је дорасао за трамвај и по самој раштрканости својој.

Ви се сећате, господе, да смо концем месеца јула покренули питање: да ли је право да гостионичари варошки не плаћају општини таксу на стоку коју сами кољу за истрошњу. Сматрајући да је више но правично у сносношћу терета изједначити све редове који са истим предметима раде, ви сте одобрили да на надлежном месту по радимо да се укне 4-та тачка уредбе о касапницима. Мени је врло пријатно што могу и овде рећи да се влада Његовога Величанства без оклевања одазвала нашем праведном закону, те је издејствовањем код народне скупштине одмах прве сесије да се поменута тачка уредбе укине, учинила да општинској каси од сада пада много већа сума прихода од таксе на клање стоке а да опет гостионичари не вољу стоку под лакшим условима од осталих редова који такође с месом раде, као што су касапи, печењари и т. д.

Одмах чим је закон ступио у живот наредбом од стране суда позвани су на пријављивање стоке за клање сви они, који подлеже плаћању таксе (СБр. 13155 — 86-те).

Али, овоме кораку да сви клачи стоке за продају меса по својим радњама без разлике плаћају законом предвиђену таксу, ми смо се руководили не само тиме, да општини осигурамо већи приход и све продавце меса подвргнемо једнакој такси, него и по готову више с тога да једном почнемо енергичније стајати на цуг клању стоке и употреби меса, за које лекарским прегледом није констатовано: јел од здравог марвинчета, дакле за јело. Санитетски закон тражи да се лекарски прегледа сва и крупна и ситна стока, која се за израну становништва коље; а ми преко свих препорука од стране санитарске полиције могли смо да прегледамо само оној број грлади, који се коље на општинској кланици, а остали никако. Па и овде није ишло по закону. Преглед треба да се учини: *над живом* и по клању (на 24 сата од првог прегледа) *над замрзлом стоком*. Да би се ово могло чинити, требало је имати оборе за стоку која се за клање доводи; у недостатку њиховом, није се могло нарочито од оних што кољу по једно — два грла највише, тражити: да с краја на крај Београда 2 пут доводе и одводе стоку, — за то им је дозвољавано клање и после само једног прегледа.

Предпостављајући да се овоме мора стати на пут што пре, ја сам, као што знате, наредио марвеноме лекару да склапајући нова правила за клање предвиди и унесе у

проект све хигијенске и законске услове поред осталих односа, које траже интереси саме службе. За који дан вама ће та правила бити изнесена на одобрење заједно са кланичним редом и поступком за контролоре. Али чим свршимо са правилима, нама ће требати да се побринемо за кланицу општинску. Баш и да није управа тражила да се што пре данашња кланица измести даље од вароши, морали би се ми сами с тиме пожурити, пошто она онаква каква је саграђена, није ни приближно подесна за цел и потребу којој служи.

* 8

Једна од највећих сметњи да се Београд, као варош снажно развија, била је па је и данас још: *одсуство грађевинског закона*; јер да варошке улице буду правилне, те што је могуће више одговарају цели својој и да се подижу грађевине, које ће задовољавати и здравствене и остале интересе становништва, једино је могуће ако се подизање кућа, регулација улица, грађење тротоара и све остало осигура нарочитим законом. На против без закона који регулише односе појединаца према целини, општини и власти, искуство нам говори да се интереси појединаца хоће често да зауставе на ономе што њима годи. Због тога дакле ни улица ни грађевине нису често пута онакве какве би требало да су а због тога је и наш новији Београд страшно општењен у погледу регулације, да неће проћи још дуго а општина ће требати да сатири грдне суме да регулише поново оно што је тако рећи јуче једном регулисано. Разуме се свега тога не би било да је као грађевински закон за варош Београд бар пре донесен, а и онда се осећала потреба за њ. Рачунајући да сваки дан дужег чекања за грађевински закон вуче за собом све то већу штету по нашу општину и варош, ја сам био слободан да тројици стручњака поверим пројектовање закона. Они су се, као што знате, својски одазвали молби мојој и пројект израдили, који сте ви усвојили за основ своје молбе и решили на састанку 23-ег Октомбра: да замолимо владу Његовога Величанства да *изради те да народна скупштина, која се тада биш била саставала, волира грађевински закон за варош Београд*. На жалост за прошлу скупштинску сесију били смо одоцнили; али ја сам добио обећање да ће та потреба наше општине бити идуће сесије скупштинске на дневном реду.

*

Ви сте господе одборници, сви до једног били вољни да учините што и за побољшање положаја чиновника наше општине, па за то сам ја и био слободан предложити вам да молимо владу за уређење пензионих фондова, једног за чиновника наше општине кад савесно одслужи извесан низ година и изнемогну, а други за породице им после њихове смрти. Усвојене од ваше стране пројекте послали смо влади, а до данас ја нисам у стању рећи вам хоће ли се влада моћи одазвати нашој молби. Али пошто ви и без фонда никада до сада нисте допуштали да они људи који поштено вршећи општинску службу у њој изнемогну, скапају од глади; нити сте после смрти таквих органа општинских њихове породице остављали без леба — био сам слободан да вам пројектом буџетским за ову, насталу, нову годину предложим да из суме на издржање сиротиње издвојимо оделиту позицију на издржање породица умр-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
лих чиновника, с претпоставком да ће то бити један видни знак више да се они општински чиновници, који поштено и истрајно служе, уверавају да им се не треба плашати за се у старости нити за породице после смрти њихове.

Истина побољшање положаја чиновника не зависи само од пензионог фонда. На против, много је важније постарати се за нужне мере те да сталност положаја сваког општинског чиновника не зависи од свега пре само не од савесности и способности. Разуме се ово би се могло постићи само законом, који би регулисао и положај општинских чиновника: с дужностима и одговорност а с овом и права. Мени ће бити једна од најпријатнијих дужности да и за ово порадим на надлежном месту; не уснемо ли, значи да ћемо се и у будуће морати задовољити и примати у службу кандидате слабије способности и да ћемо губити редовно из ње све оне спремније чиновнике, који се општинске службе приме али брзо бегају у другу.

Што се тиче пензионог фонда, мени се чини да би нам га требало по што по то уредити, јер ма колико да је заслужена она потпора коју ми данас указујемо сирочади умрлих чиновника нашег општинског надлежства, ипак она је увек бивала па је и данас само *добровољна милост*, која може да се украђује кад год општинске финансије то затраже. Међутим фонд тешко да би тражио да и ми чинимо какве жртве — дакле давао би издржање онима, који на њ имају права само од онога што је фактички њихово.

Треба, господо, да се сетимо само како се врло често дешавају злоупотребе од општинских органа махом из користољубља, па се уверити да нам је баш дужност настати да се положај наших општинских чиновника регулише. Јер ја сам скоро више но уверен да је међ злоупотребама положаја бивало и таквих који су проневере вршили више с прорачуном, знајући да ће их општина пре оставити у служби па им по четврт или пола плате задржавати но из ње отпустити. Дакле на тај начин ништа друго но су осигуравали себе да остану у служби. — Да би пак и данас колико толико дизали кредит положају наших чиновника, и да би с правом од њих као добро плаћених органа општинских, могли тражити искрену, савесну и енергичну службу, ви сте господо, на предлог мој, зато само и дали овогодишњим буџетом повишице свима оним за које смо се сагласили да унапређење заслужују. Но то се је и могло учинити поглавито с тога, што смо прошлогодишњим буџетом не само показали значајних уштеда него и добили много више прихода, но што смо били предрачунали.

*

Знајући да ћемо за подпунијим или оделитим законским устројством за нашу општину и њену службу морати још подуже чекати, сматрао сам за једну од најпречих дужности да вам скренем пажњу те да порадимо да се данашњи закон допуни и измени у колико је то најнужније. Тога ради, на састанку 2-ог. Јула представило сам вам опширно да у данашњем устројству општина и општинских власти наше краљевине, има неколико одредаба нарочито, које су се у примени показале неподесне по правилно кретање и развијање београдских општ. послова; а да опет за по неке баш најважније дужности наше општинске службе,

и не постоје никаква законска одређења, која би прописивала извршну улогу општине с једне и обавезност своколиког становништва у делењу (подношењу) терета с друге стране. Према вашој одлуци којом сте усвојили да молимо владу за измену и допуну општинског закона у смислу мога реферата (види прилог бр. Ш.) ја сам одмах то и учинио преко г. министра унутрашњих дела; али на жалост нисмо срећни успети да нам се молба без одлагања уважи, те ћемо морати чекати, по датом ми обећању, докле се ове године скупштина не састане.

*

У прегледу нашег рада и послова општинских за прошлу годину, ја сам се дотакао само крупнијих предмета. Прелазећи преко свих осталих мање важних, а који су такође редовно јавности предавани, ваља ми још подсетити вас да смо редовно и на време свршавали и све послове пренесеног делокруга општинског, међу које рачунам поглавито: *одређивање* цене хлеба; *давање* оцена о владању, имовном и задружном стању криваца, уверења о епромаптити ђака средњих и велике школе, ради државне помоћи; *бчрање*: чланова трговачког суда, пореског одбора, поротника, црквених тудора, проценилаца: за регулацију, војне набавке, барут и др. запаљиве предмете, суделовање у раду регрутне комисије, попису возова, итд. Одборских мо седница имали 44. Код државних судова имали смо за ову годину осам парница, од којих су свршене пет (добивене три а две изгубљене: једна са Маријом Лазаревићком око својине земље и другу са Ник. Х. Поповићем за издавање тапија).

Пошто смо овако исцрпели преглед радова за прошлу годину, молим вас допустите ми још да бацам један кратак поглед на нашу општину, и њену администрацију.

*

Делокруг наше општине, као власти, и ако се Београд у многоме чему разликује од осталих општина краљевине, подлежи општем устројству општина и општинских власти од 24-ог марта 1866, које је добијало периодичне измене од 11 Јуна 1884. год. а за варош Београд садржи неколико специјалних одредаба. По томе устројству дакле и наше општине надлежност је двојака: с једне стране она има да се брине и штити свеколике интересе општинске, а с друге је извршни орган државе за све оне јавне послове, које државне власти на њ пренесе. Разлика пак надлежности наше од осталих општина лежи у томе што су послови месне полиције подељени на: управу варошку и општински суд, те дакле овоме припада *дужност*, варошкој управи припада и *извршно право*. Тако санитарске прегледе по продавницама органских продуката, према прописима санитарског закона, врше општински лекари и органи, а кажњавање за неуредности пронађене њима, припада државној власти — вар. управи.

(Наставиће)

Због нагомиланог службеног материјала морао је изостати из овог броја цео неслужбени део листа.